

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
sediul Rîșcani

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
office Rîșcani

Chișinău, str. Kiev, 3 Republica Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Chisinau, Kiev 3, street, Republic of Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

nr. dosarului: 3-2046/2022
03 iunie 2024

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
str. Al. Lăpușeanu, nr. 28, Chișinău,
Republica Moldova, MD-2004

Judecătoria Chișinău sediul Rîșcani, Vă expediază, pentru examinare sesizarea formulată de Sergiu Mițescu, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 27 alin. (3) și (5) al Legii nr. 245 din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat, înaintată în cauza de contencios administrativ, la acțiunea lui Sergiu Mițescu împotriva Serviciului de Informații și Securitate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, restabilirea în funcție și achitarea plăților salariale.

Anexă :

- încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 03 iunie 2024, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate;
- sesizările formulate de Sergiu Mițescu cu anexe.

Judecător

Violeta Chisilița

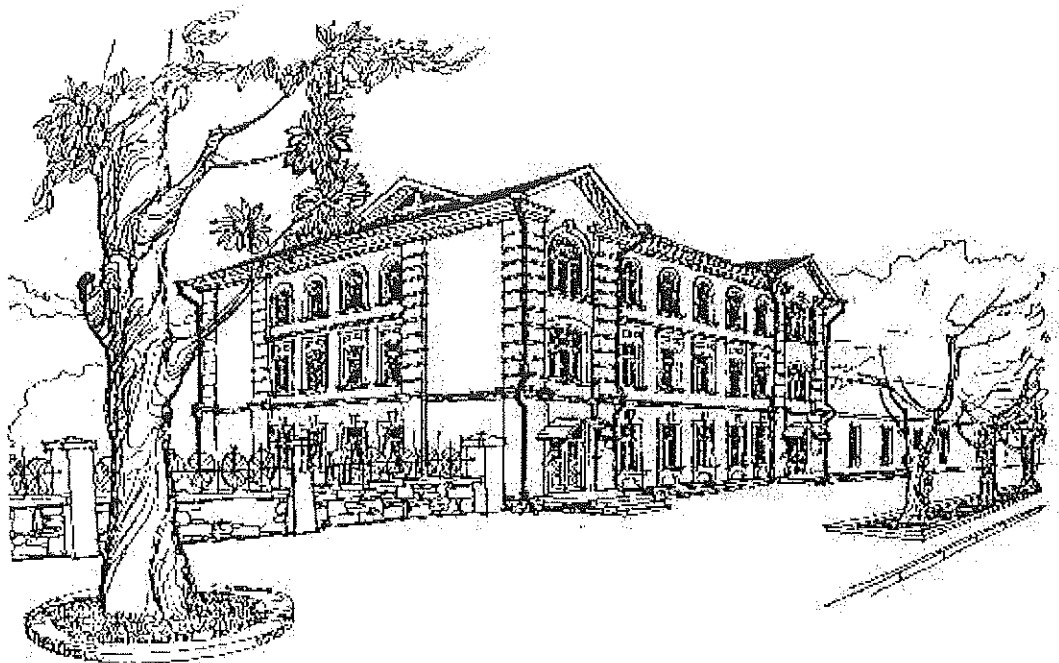
CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII			
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU			
SEDIUL RÎȘCANI			
Înșire Nr.	5968		
" 06	06	20	24

10:30

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA			
Intrare Nr.	1309		
" 06	" 06	20	24

3

Către: Curtea Constituțională a Republicii Moldova
Adresa: mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu,

SESIZARE
privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu prevederile art.135 alin.(1) lit.a) din Constituția
Republicii Moldova.

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

1. Nume: Mițelescu
2. Prenume: Sergiu

A.2. Instanța de judecată

1. Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani
2. Complet de judecată: Violeta Chisilița
3. adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3
4. email: jrc@justice.md

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun.

1. La data de 05.08.2022, la judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani a fost înregistrată cererea de chemare în judecată în contencios administrativ depusă de Mițelescu Sergiu împotriva Serviciului de Informații și Securitate, terț Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor prin care a solicitat:
  - Anularea Deciziei comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022.
  - Anularea Ordinului nr. 863-p/s din 28.07.2022 privind rechemarea ofițerului SIS de la ANSA **și încetarea dreptului de acces la secretul de stat în privința lui Mițelescu Sergiu** și Ordinul nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu a ofițerului SIS, Mițelescu Sergiu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații, ca fiind emise contrar legii.
  - Să fie emis actul administrativ individual, prin care Mițelescu Sergiu să fie restabilit în funcția deținută anterior emiterii Ordinului nr. 866-p/s din 28.07.2022.
  - Să fie emis actul administrativ individual, privind calcularea și achitarea plăților salariale care se cuvin locotenentului colonel Mițelescu Sergiu pentru perioada de la încetarea raportului de serviciu și până la restabilirea în funcție.
  - Încasarea prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei.
  - Suspendarea efectelor juridice ale Ordinului nr. 863-p/s din 28.07.2022 privind rechemarea ofițerului SIS de la ANSA **și încetarea dreptului de acces la secretul de stat în privința lui Mițelescu Sergiu** și Ordinul nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu a ofițerului SIS, Mițelescu Sergiu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații pînă la pronunțarea unei hotărâri definitive.
2. În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că la data de 02.08.2010 a fost angajat în calitate de ofițer de informații în cadrul Serviciului Informații și Securitate a RM. Ulterior, în anul 2014 a fost numit șef secția Relații internaționale

și Integrare Europeană. În anul 2015 a fost numit în funcția șef Direcția operativă Centrul Antiterorist, iar în anul 2019 a fost numit în funcția șef Direcția Generală Centrul Antiterorist.

În anul 2020 a fost numit șef Direcția Securitate Internă, iar în anul 2021 am fost numit șef Direcția Generală Protecția Internă, cu grad de locotenent colonel. În perioada activității în funcția dată am realizat multiple documentări a ofițerilor de rang înalt din cadrul SIS atât în cadrul acțiunilor de control interne cât și inclusiv pe marginea unor cauze penale de comun cu organele procuraturii fapte ce a generat dorința unor răzbunări în privința mea din partea ofițerilor ce au comis abateri grave și/sau infracțiuni.

Astfel au urmat un șir de acțiuni de intimidare / determinare de a mă transfera / detașa / elibera din funcție atât în privința mea cât și a ofițerilor din subordinea mea.

3. Ca rezultat la data de 28 martie 2022, fără înștiințare prealabilă în scris și contrar voinței mele prin Ordinul Directorului SIS nr. 334 - ps, am fost detașat la într-o altă instituție. Ordinul dat a fost contestat în procedura prealabilă și respectiv de facto a fost anulat, dar de iure deja la data de 29 aprilie 2024 a fost făcută o revocare a ordinului respectiv prin emiterea ordinului 466-ps deși nu am activat nici o zi ca ofițer detașat.

Tot prin emiterea acestui ordin am fost numit în funcție de șef a unei alte Direcții Generale din cadrul SIS și detașat în afara Serviciului de Informații și Securitate pentru îndeplinirea unor misiuni speciale înafara locului de serviciu permanent pe o perioadă de 2 ani, fiind eliberat de la îndeplinirea obligațiilor funcționale, fără eliberare din funcție, în special pentru documentarea unor infracțiuni care cădeau sub incidența art. 181² alin.(1) Cod penal și art. 243 alin.(3) lit. b) Cod penal a RM. Ulterior, în lipsa unui acord din partea mea, exprimat în scris prin perfectarea unui dezacord motivat la data de 13.05.2022 pe numele Directorului adjunct a SIS Sergiu Druță prin Ordinul nr. 516 - p/s din data de 13.05.2022, am fost detașat la altă instituție. În acest sens este de menționat că în dezacord am menționat expres citez : *"Nu sunt deacord pe motiv că deja sunt detașat în baza art. 26 alin. (1) lit. c) pentru îndeplinirea unei misiuni / operațiuni speciale pe baza unei cauze penale aflate în gestiunea Procuraturii Anticorupție a RM. Totodată, nu sunt deacord și pe motivul că anterior de către Directorul SIS a fost anulată propunerea de a fi detașat către (.....instituția respectivă propusă pentru detașare.....) a RM. De asemenea, este de menționat faptul că în cadrul măsurilor speciale de investigații autorizate de Judecătorul de instrucție și procurorul responsabil pe caz inclusiv și astăzi sunt derulate acțiuni deosebit de importante pentru cauza penală respectivă"*.

Necătfînd la faptul că legislația în vigoare prevede expres că funcționarul public nu poate fi detașat de două ori în același an calendaristic totuși timp de 3 luni eu am fost detașat ilegal de trei ori în diferite instituții.

Imediat după detașarea mea în cadrul unei alte instituții, în privința mea și a colegilor mei au fost inițiate controale de serviciu în scop de a fi determinat să mă eliberez desinestătător, la materialele cererii de chemare în judecată fiind anexată și o înregistrare audio a unei discuții cu un ofițer de rang înalt din cadrul SIS responsabil de acțiunile de control în cadrul căreia s-a încercat determinarea spre eliberare chiar din primele zile ale controlului utilizînd ca pîrghie eventuala eliberare din funcție a unor alți colegi, ceea ce de fapt și s-a realizat după ce eu am refuzat să mă eliberez desinestătător.

Astfel, printr-o concluzie pe care o consider ilegală a unei comisii interne chipurile s-ar fi stabilit că, fiind detașat la alt loc de muncă, în lipsa permisiunii din partea directorului SIS, am utilizat de multe ori biroul de serviciu unde aș fi exercitat careva activități legate de atribuțiile de serviciu.

Ulterior, la data de 28.07.2022 de către directorul SIS Alexandru Musteața a fost emis Ordinul nr. 863-p/s privind rechemarea subsemnatului de la instituția în care fusesem detașat **și încetat dreptul de acces la secretul de stat.** Tot la data de 28.07.2022 a fost emis Ordinul nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu a ofițerului SIS, Mițulescu Sergiu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații, iar ca temei la emiterea acestor ordine a stat Decizia comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022 fiind invocată discreditația titlului de ofițer SIS în cadrul atribuțiilor de serviciu.

Aceste ordine au fost emise atît de urgent de către SIS fără ca instituția în care eram detașat să reușească să emită ordin de încetare a detașării care este absolut obligatoriu în așa cazuri și astfel s-a generat o eliberare ilegală o subsemnatului de către SIS în perioada aflării în stadiu activ de detașare, fapt care este strict interzis de prevederile legislației naționale în vigoare.

Mai mult ca atît, ordinul de încetare a detașării în cadrul altei instituții a fost adus pe cale oficială la cunoștința subsemnatului Sergiu Mițulescu abia peste un an de la eliberarea ilegală din cadrul SIS în momentul în care Sergiu Mițulescu în calitate de reclamant a solicitat de la instituția respectivă să îi fie adus la cunoștință acest ordin, fapt care conform prevederilor legislației naționale denotă exhaustiv faptul că pentru subsemnat acest ordin a intrat în vigoare doar în acel moment cînd i-a fost adus la cunoștință pe cale oficială.

Evident că **nu am fost de acord cu Ordinul nr. 863-p/s privind rechemarea ofițerului SIS de la instituția detașată și încetarea dreptului de acces la secretul de stat în privința mea** cît și cu Ordinul nr. 866-p/s din

28.07.2022 privind eliberarea din serviciu, în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații, **deoarece le-am considerat contrar legii și emise abuziv, cu scop de răzbunare**, motiv din care am solicitat anularea acestor două ordine, cu repunerea în funcția deținută până la emiterea ordinelor și repunerea în drepturile salariale.

4. Motivele de drept invocate în acțiunea civilă de către reclamantul Mițulescu Sergiu.

În conformitate cu prevederile art. 3 Cod administrativ, *legislația administrativă are drept scop reglementarea procedurii de înfăptuire a activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia, în vederea asigurării respectării drepturilor și a libertăților prevăzute de lege ale persoanelor fizice și juridice, ținându-se cont de interesul public și de regulile statului de drept.*

Conform art. 10 alin. (1) Codul administrativ, *Actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.*

Potrivit art. 11 alin. (1) din Codul administrativ, *Actele administrative individuale pot fi: a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat; b) acte favorabile – actele care creează destinatarilor săi un beneficiu sau un avantaj de orice fel.*

În accepțiunea art. 20 alin.(1) din Codul administrativ, *Dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.*

Potrivit art. 21 alin. (1)–(3) din Codul administrativ, *Autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative. Exercitarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate. Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.*

Astfel, în esență legalitatea/ilegalitatea actului administrativ individual cuprinde două dimensiuni: 1. legalitatea/ilegalitatea materială, adică respectarea normelor de drept substanțial care se aplică prin actul administrativ individual defavorabil/favorabil; 2. legalitatea/ilegalitatea formală, adică respectarea normelor de procedură administrativă la emiterea actului administrativ individual. Totodată,

respectarea principiilor: egalității de tratament, eficienței, proporționalității, securității juridice și motivării actelor administrative individuale/operațiunilor administrative.

Conform art. 22 alin. (1) Codul administrativ, *autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sînt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.*

În virtutea art. 39 din Codul administrativ, *Controlul judecătoresc al activității administrative este garantat și nu poate fi îngrădit. Orice persoană care revendică un drept vătămât de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanței de judecată competente.*

Conform art. 53 alin. (1, 2) Cod administrativ, *competența reprezintă totalitatea atribuțiilor acordate autorităților publice sau persoanelor din cadrul acestora prin lege sau alte acte normative. Competența se stabilește la momentul inițierii procedurii administrative, iar art. 57 alin. (1) al aceluiași act normativ, stabilește că, activitatea administrativă se realizează numai de autoritatea publică competentă și în limitele competenței legale.*

Conform art. 132 alin. (1), (2) din Codul administrativ *Prin emiterea unui act administrativ individual se înțelege atât emiterea lui de către prim-ministru și autoritățile publice cu conducere unipersonală, cât și adoptarea lui de către Guvern și autoritățile publice cu conducere colegială. Conducerea colegială a unei autorități publice adoptă decizii prin vot.*

Articolul 189 alin. (1) din Codul administrativ, stabilește că *Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.*

Conform art. 195 Cod administrativ, *procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.*

În conformitate cu art. 117 alin. (1) CPC, *probe în pricini civile sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a pricinii.*

Potrivit art. 121 CPC, *instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.*

Conform art. 219 alin. (1) Cod administrativ, *instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.*

Conform art. 220 alin. (1) Cod administrativ, *obținerea probelor în procedura contenciosului administrativ are loc conform art. 87–93, iar potrivit art.221 alin.(1) al aceluiași act normativ, autoritățile publice sînt obligate să prezinte instanței de judecată, concomitent cu referința, dosarele administrative. La solicitarea instanței de judecată, autoritățile publice sînt obligate să prezinte suplimentar și alte documente pe care le dețin, inclusiv cele electronice, și să acorde informații.*

Conform art. 93 Cod administrativ, *fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția. Prin derogare de la prevederile alin. (1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale. Reglementări suplimentare sau derogatorii sînt admisibile doar în baza prevederilor legale.*

Conform art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 din 19.07.2007 privind statutul ofiterului de informații și securitate Eliberarea din serviciu a ofiterului de informații se efectuează în caz de retragere a dreptului de acces la secretul de stat și în caz de săvîrșire a faptei ce discreditează titlul de ofițer de informații.

Legea nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat definește noțiunea dreptul de acces la secretul de stat – dreptul persoanei fizice de acces la secretul de stat, iar al persoanei juridice – de a efectua lucrări cu utilizarea informațiilor atribuite la secret de stat, perfectat în modul stabilit.

Iar, potrivit art. 27 alin.(3) lit. c) Legea nr. 245 din 27.11.2007 cu privire la secretul de stat Dreptul de acces la secretul de stat încetează în cazurile încălcării, chiar și o singură dată, a obligațiilor prevăzute în contractul individual de muncă ce țin de protecția secretului de stat. (4) Decizia privind suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat se adoptă de către persoana cu funcție de răspundere împuternicită să adopte decizia privind acordarea acestui drept și poate fi atacată în organul ierarhic superior sau în instanța de contencios administrativ.

Sub acest aspect, din analiza normei de drept referitoare la încetarea dreptului de acces la secretul de stat, Legea nr. 245 din 27.11.2008 prevede una din premise *încălcarea, chiar și o singură dată, a obligațiilor prevăzute în contractul individual de muncă ce țin de protecția secretului de stat*, premisă care îmi este ilegal invocată mie prin actele administrative individuale din data de 28 iulie 2022, emise în privința mea, fără a fi clar care obligație prevăzută în contractul individual de muncă ce ține de protecția secretului de stat, a fost încălcată de mine, **cît și fără a prevedea expres pe ce perioadă este retras dreptul de acces la secret de stat.**

Totodată, în cererea de chemare în judecată subsemnatul a invocat și faptul că la baza emiterii Ordinului nr. 863-p/s din 28.07.2022 privind rechemarea ofițerului SIS de la instituția detașată **și încetarea dreptului de acces la secretul de stat** și Ordinului nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu a ofițerului SIS, Mițulescu Sergiu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații, au stat Decizia comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022 unde se invocă că subsemnatul ar fi săvârșit fapte ce discreditează titlul de ofițer de informații după detașarea sa în cadrul unei alte instituții.

La acest aspect am menționat în cerere că pentru realizarea sarcinilor trasate pe marginea documentării unor acțiuni ilegale care cădeau sub incidența art. 181² alin.(1) Cod penal și art. 243 alin.(3) lit. b) Cod penal, deși eram detașat în cadrul unei alte instituții eram obligat să realizez unele activități specifice doar din biroul de serviciu din cadrul SIS, de la calculator și tehnica specială care o aveam în dotare, drept dovadă fiind anexate la cererea de chemare în judecată unele copii a actelor procesual-penale autorizate conform prevederilor legislației naționale în vigoare.

La fel a fost explicat faptul că pentru îndeplinirea activităților speciale eram nevoit și obligat să utilizez automobilul de serviciu, telefonul de serviciu, alte mijloace speciale din dotare, aceste acțiuni fiind reglementate de către regulamentul intern al instituției și coordonate cu ex-directorul SIS Alexandr Esaulenco, care în cadrul controlului efectuat a confirmat permisiunile acordate.

Cu referire la faptul că aș fi comis fapte ce discreditează titlul de ofițer de informații am menționat în cererea de chemare în judecată că imediat după demisia ex-Directorului SIS, Alexandr Esaulenco, împotriva mea au început acțiuni de intimidare cu scopul de a fi înlăturat din cadrul SIS, fiind inițiată o verificare, prin care se solicitase verificarea activității mele în cadrul SIS al RM pe perioada anilor 2014 - 2022, finalizate cu emiterea ilegală a Deciziei comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022.

Pe parcursul controlului derulat paralel în diferite canale telegram afiliate probabil SIS s-a început o amplă campanie de compromitere a subsemnatului și a colegilor săi inclusiv a acțiunilor speciale derulate fiind generate riscuri pentru derularea acțiunilor speciale, divulgarea datelor de identitate a surselor de informații și datelor urmăririi penale din care cauză multiple ori m-am adresat prin plângeri atât către SIS al RM cât și către diferite subdiviziuni ale procuraturii.

Astfel, avînd în vedere acțiunile de intimidare în privința mea dar și a colegilor din Direcția Generală Protecție Internă, am fost nevoit să simulez diferite acțiuni pentru a exclude multiplele riscuri generate de scurgerile pe canale

telegram accesibile publicului larg cât și pentru a preveni răzbunări în adresa colegilor mei.

Mai mult, acțiunile de intimidare și răzbunare au fost confirmate de către colegii mei prin depunerea unor explicații în scris în instanța de judecată.

Suplimentar am expus că un alt temei de emitere a Ordinului nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații reținut în motivarea Deciziei comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022 este faptul că în urma anchetei de serviciu s-au depistat documente nearondate, însă am menționat că aceste documente nici nu puteau fi arondate atât timp cât speța era activă, adică nefinalizată urmărirea penală. La fel, în motivarea Deciziei comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022 s-a invocat lipsa unui document clasificat, situație care însă nu coincide realității deoarece acest document a fost ulterior depistat în cadrul SIS al RM, sigilat, cusut și indicat în borderoul unui dosar special gestionat de către reclamant conform competențelor funcționale.

Mai mult ca atât, la momentul dispunerii verificării actului “chipurile pierdut” deja **parafa de secretizare a acestuia era expirată și acest act nici nu se mai considera act clasificat și nu permitea nici includerea acestuia ca motiv de bază pentru retragerea dreptului de acces la secret de stat.**

Tot aici au fost menționate ca temei suplimentar de anulare a Deciziei comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022 și încălcări de procedură în partea ce ține de încălcarea conflictului de interese din partea lui Octavian Narea, or, ultimul fiind angajat în calitate de jurist, a participat la audierea mea în cadrul anchetei de serviciu, iar ulterior a făcut parte din comisia de disciplină, cu statut de membru cu drept de vot.

Conform prevederilor art. 224 alin. (1) Cod administrativ, *examinînd acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă una dintre următoarele hotărîri: a) în baza unei acțiuni în contestare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual, precum și o eventuală decizie de soluționare a cererii prealabile, dacă acestea sînt ilegale și prin ele reclamantul este vătămat în drepturile sale; b) în baza unei acțiuni în obligare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual de respingere a solicitării sau o eventuală decizie adoptată în procedura prealabilă și obligă autoritatea publică să emită un act administrativ individual, dacă revendicarea pretenției reclamantului de emitere a actului este întemeiată; c) în baza unei acțiuni în realizare, obligă la acțiune, tolerare sau inacțiune, dacă o astfel de pretenție a reclamantului este întemeiată; d) în baza unei acțiuni în constatare, constată existența sau inexistența unui raport juridic ori nulitatea unui act administrativ individual sau a unui contract administrativ, dacă raportul juridic există sau, respectiv, nu există ori*

actul administrativ individual sau contractul administrativ este nul; e) în baza unei acțiuni de control normativ, anulează în tot sau în parte actul administrativ normativ, dacă acesta este ilegal, sau constată nulitatea acestuia, dacă acesta este nul; f) respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sînt îndeplinite condițiile de adoptare a unei hotărîri prevăzute la lit. a)–e).

Față de cele expuse, consider că atît Decizia comisiei de disciplină SIS nr. 17/1830r din 18.07.2022, și Ordinul nr. 863-p/s din 28.07.2022 privind rechemarea ofițerului SIS de la instituția detașată **și încetarea dreptului de acces la secretul de stat în privința lui Mitelescu Sergiu** cît și Ordinul nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu a ofițerului SIS, Mitelescu Sergiu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații **sunt emise contrar legii și urmează a fi anulate.**

Totodată, conform art. 90 alin. (1) din Codul muncii, *în cazul restabilirii la locul de muncă a salariatului transferat sau eliberat nelegitim din serviciu, angajatorul este obligat să repare prejudiciul cauzat acestuia.*

Aderent, art. 329 alin. (1) Codul muncii prevede că, *angajatorul este obligat să repare integral prejudiciul material și cel moral cauzat salariatului în legătură cu îndeplinirea de către acesta a obligațiilor de muncă, în cazul discriminării salariatului la locul de muncă sau ca rezultat al privării ilegale de posibilitatea de a munci. Dacă prezentul cod sau alte acte normative nu prevăd altfel.*

Astfel, reieșind din cele expuse și având în vedere faptul că, ordinul nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații a fost emis cu încălcarea prevederilor enunțate ale legislației în vigoare, am solicitat instanței de judecată de a obliga directorul SIS să emită actul administrativ privind restabilirea mea în funcția din care am fost eliberat, precum și actul administrativ individual, privind calcularea și achitarea plăților salariale care se cuvin pentru perioada de la încetarea raportului de serviciu și până la restabilirea în funcție.

Conform art. 256 alin. (1) lit. b); alin. (2) Cod de procedură civilă, *urmează a fi executate imediat ordonanța sau hotărîrea judecătorească prin care pârâtul este obligat la plata: salariului și a altor drepturi ce decurg din raporturile de muncă, precum și a indemnizațiilor prevăzute de statutul șomerilor, în mărimea unui salariu mediu. Hotărîrea judecătorească privind reintegrarea în serviciu a salariatului concediat sau transferat nelegitim urmează a fi executată imediat.*

Cu referire la pretenția prejudiciului moral, am menționat următoarele:

Conform art.327 alin.(1) Codul muncii *Partea contractului individual de muncă (angajatorul sau salariatul) care a cauzat, în legătură cu exercitarea obligațiilor sale de muncă, un prejudiciu material și/sau moral celeilalte părți*

repară acest prejudiciu conform prevederilor prezentului cod și altor acte normative.

Potrivit art.327 alin.(1) Codul muncii, *răspunderea materială a uneia dintre părțile contractului individual de muncă față de cealaltă parte intervine numai în cazul în care a fost cauzat un prejudiciu material sau moral, ori în mod cumulativ: material și moral, în dependență de calitatea procesuală a părților și circumstanțele cauzei, în legătură cu exercitarea obligațiilor asumate prin contractul individual de muncă.*

Obligația de reparare a prejudiciului poate să survină în cazurile neexecutării obligației de muncă, a executării defectuoase sau întârzierii executării acesteia, dacă în rezultatul acestora uneia dintre părțile contractante i-au fost cauzate prejudiciile respective.

Conform art. 2036 alin. (1) Cod civil, *în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.*

Art. 2037 prevede că (1) *Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.* (2) *Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luînd în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.*

(3) *La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.*

Așa cum am menționat în conținutul cererii de chemare în judecată, activitatea am început-o la data de 02.08.2010 fiind angajat în calitate de ofițer de informații în cadrul Serviciului Informații și Securitate pînă la data de 28 iulie 2022, cînd a fost eliberat ilegal prin Ordinul nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu a ofițerului SIS, Mițulescu Sergiu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații, deși de facto am lucrat pînă la data de 04.08.2022.

Pe parcursul activității mele, pentru merite deosebite în serviciu am fost decorat cu multe distincții de stat de nivel național și internațional, mi s-au oferit diplome, medalii, mulțumiri, premii etc., nu am avut careva sancțiuni disciplinare.

Am realizat multe operațiuni interne și internaționale de rezonanță. În rezultat, deși mi-am îndeplinit atribuțiile de serviciu corect și onest, în lipsa încălcării obligațiilor de serviciu, am fost eliberat din funcție, **fiindu-mi inclusiv și retras dreptul de acces la secretul de stat pe o perioadă neclară de timp.**

Reieșind din totalitatea suferințelor cauzate de către angajator, faptul că imaginea mea a fost grav afectată atât în fața foștilor colegi cât și în societate, inclusiv pe rețele de socializare precum canalul Telegram, faptul că am rămas fără un loc de muncă, fără un venit stabil lunar și am fost în imposibilitate să asigur un trai decent familiei, am evaluat prejudiciul moral la suma de 100 000 lei, care urmează a fi compensat din contul angajatorului.

Or, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul CEDO, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă, iar cuantumul trebuie astfel de stabilit, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

Mai mult, consider că am prezentat probe concludente, care ar demonstra faptul pricinuirii prejudiciului moral, întinderea suferințelor psihice suportate și gravitatea acestor suferințe la suma de 100 000 lei, acest cuantum fiind unul rezonabil.

În conformitate cu prevederile art. 21 Codul administrativ *Autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative. Exercitarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate. **Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.***

Totodată, controlul judecătoresc asupra activității administrative trebuie să fie unul efectiv atât din perspectiva stabilirea faptelor cât și respectarea normelor de drept, inclusiv din optica proporționalității măsurilor întreprinse de către autoritățile publice.

Conform art. 29 alin. (1) – (3) din Codul administrativ, *Orice măsură întreprinsă de autoritățile publice prin care se afectează drepturile sau libertățile prevăzute de lege trebuie să corespundă principiului proporționalității. **O măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă: a) este potrivită***

pentru atingerea scopului urmărit în temeiul împuternicirii atribuite prin lege; b) este necesară pentru atingerea scopului; c) este rezonabilă. Măsura întreprinsă de autoritățile publice este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproportională în raport cu scopul urmărit.

Principiul proporționalității este un element intrinsec al statului de drept. În cele din urmă, principiul proporționalității se referă la faptul că măsurile de constrângere (ingerință în drepturi) față de cetățeni ar trebui folosite cu atenție și numai atunci când este cu adevărat urgent. Deci puterea publică nu ar trebui să intervină în drepturi mai mult decât este necesar. Din aceste motive, principiul proporționalității este adesea denumit interdicția excesului. Principiul proporționalității este un mijloc de cântărire.

Astfel, evaluarea respectării principiului proporționalității constă din patru elemente. Testul de proporționalitate se realizează pe verticală, astfel, lipsa unui element eșuează testul și denotă ilegalitatea actului administrativ individual. În conformitate cu aceasta, o măsură oficială întreprinsă de autoritățile publice și instanța de judecată este proporțională dacă: are un scop legitim, este potrivită, necesară, rezonabilă.

Reiesind din analiza ordinului privind retragerea accesului la secret de stat contestat de către subsemnatul și a prevederilor Legii nr. 245 din 2008 cu privire la secretul de stat și a Hotărârii de Guvern nr. 1176 din 2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice se concluzionează absolut cert că toate aceste acte nu prevăd nici un termen minim sau maxim pentru care dreptul de acces la secret de stat poate fi retras, iar Serviciul de Informații și Securitate consideră că odată retras dreptul de acces la secret de stat el este retras pe viață fapt care în opinia subsemnatului este absolut ilegal și ar putea fi utilizat cu rea credință de către angajații SIS ca pîrghie de influență în privința funcționarilor publici incozi pentru a nu admite numirea în funcții care prevăd obligatoriu deținerea accesului la secret de stat care de fapt în prezent este o condiție obligatorie pentru foarte multe funcții în special în structurile de forță a RM.

Suplimentar, este de menționat că foarte mulți funcționari publici cărora le-a fost retras dreptul de acces la secret de stat se află în aceeași situație la fel ca și reclamantul Sergiu Mițulescu și foarte mulți pe viitor se vor afla în aceeași situație incertă deoarece legea nr. 245 din 2008 are o lacună legislativă la capitolul termenului pentru care poate fi retras dreptul de acces la secret de stat deoarece el nu a fost expus sub nici o formă în actul normativ nominalizat, iar angajații Serviciului de Informații și Securitate ce activează

în subunitatea specializată pe acest domeniu consideră că retragerea dreptului la acces la secret de stat se face pe toată durata vieții.

Dovadă a acestui fapt este răspunsul SIS nr. 20-M570/23 din data de 03.08.2023 anexat la cererea de chemare în judecată prin care SIS mă informează că citez: *“Încetarea dreptului de acces la secretul de stat are loc în cazul apariției circumstanțelor stabilite la art. 27 alin. (3) din Legea nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat, fiind o acțiune unică de realizare. În partea ce vizează perfectarea dreptului de acces la secretul de stat procedura este stabilită la art. 24 din legea citată, nefiind stabilită trecerea unui termen de la careva fapte”.*

Este de menționat și faptul că, printr-o simplă comparație cu alte restricții, îngrădiri, limitări de exemplu inclusiv de ordin penal sau contravențional la sancționarea infracțiunilor, contravențiilor ca pedeapsă complementară sunt prevăzute expres termenele pentru care o funcție nu poate fi detinută de către condamnat însă în cazul Legii 245/2008 pentru o simplă încălcare a unei clauze a contractului de muncă dreptul de acces la secret de stat este încetat pe toată durata vieții angajatului fapt care este evident ilegal și neproporțional.

C. Obiectul sesizării.

1. Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității normei prevăzute la art.27 alin.(3) al Legii nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat, în măsura în care nu este reglementată perioada minimă și maximă privind încetarea acestui drept și/sau perioada după care poate fi solicitată o nouă verificare pentru acordarea dreptului la secret de stat.
2. Astfel, potrivit art.27 al Legii nr. 245 din 27.11.2008: (3) *Dreptul de acces la secretul de stat încetează în cazurile: a) apariției sau descoperirii circumstanțelor prevăzute la art.25; b) eliberării din funcția (încetării contractului individual de muncă) care implică lucrul cu informații atribuite la secret de stat; c) încălcării, chiar și o singură dată, a obligațiilor prevăzute în contractul individual de muncă ce țin de protecția secretului de stat; d) pierderii cetățeniei Republicii Moldova.*

D. Legislația pertinentă.

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 **Drepturile și libertățile omului**

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7 **Constituția, Lege Supremă**

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 **Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale**

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 16 **Egalitatea**

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20 **Accesul liber la justiție**

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23 **Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle**

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26 **Dreptul la apărare**

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 39

Dreptul la administrare

(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sînt garantate.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvîrșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale,

bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Articolul 140

Hotărîrile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărîrile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.

2. Legislația internațională

a) Declarația universală a drepturilor omului

Articolul 23

1. Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la ocrotire împotriva șomajului.

2. Toți oamenii au dreptul, fără nici o discriminare, la salariu egal pentru muncă egală.

3. Orice om care muncește are dreptul la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare care să-i asigure lui precum și familiei sale o existență conformă cu demnitatea umană și completată, dacă este cazul, cu alte mijloace de protecție socială.

4. Orice persoană are dreptul să întemeieze cu alte persoane sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

b) Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

Articolul 6

1. Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul la muncă ce cuprinde dreptul pe care îl are orice persoană de a obține posibilitatea să-și câștige existența printr-o muncă liber aleasă sau acceptată și vor lua măsuri potrivite pentru garantarea acestui drept.

2. Măsurile pe care fiecare stat parte la prezentul Pact le va lua spre a asigura deplina exercitare a acestui drept trebuie să include orientarea și pregătirea tehnică și profesională, elaborarea de programe, de măsuri și de tehnici potrivite pentru a asigura o dezvoltare economică, socială și culturală constantă și o deplină întrebuințare productivă a brațelor de muncă în condiții care garantează indivizilor folosința libertăților politice și economice fundamentale.

c) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată pînă ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

b) Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966

Articolul 17

1. Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale.

2. Orice persoană are drept la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri.

Articolul 26

Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii.

În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

3. Cadrul normativ național pertinent

Legea cu privire la secretul de stat

Articolul 25. Refuzul de acordare a dreptului de acces la secretul de stat

(1) Dreptul de acces la secretul de stat îi este refuzat cetățeanului în cazurile:

a) în care acesta nu expune o necesitate motivată de a lucra cu informații atribuite la secret de stat;

b) sprijinirii de către acesta a activității unui stat străin, a unei organizații străine sau a reprezentanților acestora, precum și a unor cetățeni străini sau apatrizi ce cauzează prejudicii intereselor și/sau securității Republicii Moldova sau în cazul participării cetățeanului la activitatea unor partide sau asociații obștești a căror activitate este suspendată, limitată sau interzisă în modul stabilit de lege;

c) descoperirii, în urma măsurilor de verificare, a altor acțiuni ale acestuia care prezintă pericol pentru securitatea Republicii Moldova;

d) refuzului acestuia de a-și da consimțământul scris pentru aplicarea măsurilor de verificare din partea organelor competente, pentru limitarea drepturilor sale în legătură cu accesul la secretul de stat, prevăzută de prezenta lege, sau refuzului de a-și asuma obligația scrisă privind păstrarea secretului de stat ce îi va fi încredințat;

e) prezenței la acesta a antecedentelor penale pentru infracțiuni săvârșite cu intenție, aflării acestuia sub urmărire penală sau al limitării de către instanța de judecată a capacității sale de exercițiu;

f) depunerii la autoritatea publică competentă a cererii de renunțare la cetățenia Republicii Moldova;

h) prezenței la acesta a unor contraindicații medicale pentru lucrul cu informațiile atribuite la secret de stat, conform nomenclatorului aprobat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;

i) comunicării de către cetățean a unor date incomplete sau neautentice la perfectarea dreptului de acces la secretul de stat;

j) domicilierei permanente a cetățeanului peste hotare sau al perfectării documentelor pentru plecarea cu traiul permanent într-o altă țară;

k) neexecutării de către cetățean a obligațiilor privind păstrarea secretului de stat care i-a fost încredințat.

(2) Decizia privind refuzul de a acorda dreptul de acces la secretul de stat se adoptă de către conducătorul autorității publice sau al altei persoane juridice ținându-se cont de rezultatele verificării fiecărui cetățean în parte, se comunică în scris cetățeanului și poate fi contestată în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

Articolul 26. Verificarea cetățenilor în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat

(1) Verificarea cetățenilor în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat se efectuează de către Serviciul de Informații și Securitate, în termen de o lună, în modul stabilit de prezenta lege și de Legea privind activitatea operativă de investigații. Numărul măsurilor de verificare este în dependență directă de gradul de secretizare al informațiilor la care va avea acces persoana.

(2) În cadrul verificării, Serviciul de Informații și Securitate stabilește prezența sau lipsa circumstanțelor prevăzute la art.25 alin.(1) lit.b), c), f), g), i), j) și k).

(3) Prezența sau lipsa circumstanțelor prevăzute la art.25 alin.(1) lit.a), d), e) și h) se stabilește de către autoritatea publică sau o altă persoană juridică care perfectează dreptul cetățeanului de acces la secretul de stat.

(4) Concluzia Serviciului de Informații și Securitate privind imposibilitatea de a acorda cetățeanului dreptul de acces la secretul de stat este executorie pentru persoanele cu funcții de răspundere împuternicite să adopte decizia privind acordarea dreptului de acces la secretul de stat, însă nu exclude o solicitare repetată în cazul înlăturării împrejurărilor care fac imposibilă acordarea dreptului de acces la secretul de stat.

(5) Nu se admite numirea (angajarea) cetățeanului într-o funcție care implică lucrul cu informații atribuite la secretul de stat sau accesul la secretul de stat înainte de prezentarea concluziei asupra materialelor verificării cetățeanului.

Articolul 27. Suspendarea și încetarea dreptului de acces la secretul de stat

(1) Dreptul de acces la secretul de stat este suspendat în cazurile:

a) punerii sub învinuire a cetățeanului pentru săvârșirea unei infracțiuni incompatibile cu activitatea ce presupune utilizarea informațiilor atribuite la secret de stat, pînă la pronunțarea unei hotărîri judecătorești definitive și irevocabile;

b) inițierii unei investigații de serviciu în legătură cu încălcarea obligației de nedivulgare a secretului de stat, pînă la terminarea investigației și adoptarea unei decizii definitive, dar nu pentru mai mult de 30 de zile.

(2) Dreptul de acces la secretul de stat poate fi suspendat în cazul necesității efectuării unei verificări suplimentare în legătură cu posibila apariție a circumstanțelor prevăzute la art.25, pînă la terminarea verificării, dar nu mai mult de 30 de zile.

(3) **Dreptul de acces la secretul de stat încetează în cazurile:**

a) **apariției sau descoperirii circumstanțelor prevăzute la art.25;**

b) **eliberării din funcția (încetării contractului individual de muncă) care implică lucrul cu informații atribuite la secret de stat;**

c) **încălării, chiar și o singură dată, a obligațiilor prevăzute în contractul individual de muncă ce țin de protecția secretului de stat;**

d) **pierderii cetățeniei Republicii Moldova.**

(4) Decizia privind suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat se adoptă de către persoana cu funcție de răspundere împuternicită să adopte decizia privind acordarea acestui drept și poate fi contestată în conformitate cu prevederile Codului administrativ.

(5) Cetățeanul al cărui drept de acces la secretul de stat a încetat, dacă îndeplinirea obligațiilor lui funcționale necesită acest drept, în modul prevăzut de legislația muncii, urmează să fie transferat la un alt loc de muncă (la o altă funcție), care nu are nici o legătură cu informațiile atribuite la secret de stat, iar în cazul imposibilității transferului, urmează a fi concediat (eliberat din funcție) conform legislației în vigoare.

(6) Suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat nu eliberează cetățeanul de obligațiile asumate privind nedivulgarea secretului de stat.

(7) Modul de perfectare, reperfectare și încetare a dreptului de acces la secretul de stat se stabilește în Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice.

E. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție.

1. Potrivit art.4 din Constituția Republicii Moldova (1) *Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate*

la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

2. Conform art.16 din Constituția Republicii Moldova (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.
3. Conform art.23 din Constituția Republicii Moldova (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică. (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.
4. Potrivit art.39 din Constituția Republicii Moldova (1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor. (2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.
5. Potrivit art.43 din Constituția Republicii Moldova (1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului. (2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămînal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.
6. Conform art.47 al Constituției Republicii Moldova (1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.
7. Potrivit art. 53 al Constituției Republicii Moldova (1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluțioarea în termen legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție.

Privind admisibilitatea prezentei sesizări

1. Potrivit art. 134 din Constituție, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova. Curtea Constituțională garantează supremația Constituției. Conform competențelor stabilite de art. 135 din Legea

Supremă, Curtea Constituțională exercită controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, ...

2. Prezenta sesizare, se referă în primul rând, la omisiunea de a reglementa o anumită situație obligatorie care lasă loc de arbitrar și duce la încălcarea unor drepturi fundamentale ale omului.
3. Ce ține de verificarea constituționalității unei omisiuni, menționăm faptul că, în jurisprudența sa Curtea Constituțională a reținut posibilitatea ca omisiunea să constituie obiect de examinare al Curții Constituționale.
4. În acest context, atragem atenția la următoarea jurisprudență a Curții:

„39. În jurisprudența sa, **Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă această omisiune afectează un drept constituțional fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr.12 din 6 aprilie 2021, § 35 și jurisprudența citată acolo).**

66. Prin urmare, Curtea decide ca în cazul excepției de neconstituționalitate a articolului 32 din Legea insolvenței nr.149 din 29 iunie 2012 privind omisiunea de a reglementa un mecanism pentru recuperarea cheltuielilor efectuate în avans și pentru încasarea remunerației administratorului provizoriu în situația în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri, ridicată de dl Marcel Lungu, administrator al insolvenței, în dosarele nr.2i-81/20 și nr.2i-12/21, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central, hotărârea să producă efecte de la data adoptării.” **HCC nr. 8/2022**

„70. Curtea reține că neindicarea termenului de aplicare a măsurii liberării provizorii sub control judiciar constituie o **omisiune legislativă contrară Constituției.**

71. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, eo ipso, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or, Curtea Constituțională, potrivit art.134 din Legea fundamentală, garantează supremația Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

72. În această ordine de idei, Curtea reține critica de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală, în partea ce ține de nereglementarea unui termen rezonabil pentru care poate fi dispusă măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar, deoarece tocmai omisiunea și imprecizia legislativă sunt cele care generează încălcarea dreptului fundamental pretins a fi încălcat.” **HCC nr. 17/2016**

„73. În lumina celor enunțate, Curtea reține că menținerea salarizării diminuate a funcționarilor din instituțiile menționate în raport cu funcționarii din cadrul Parlamentului și al autorităților executive afectează principiile consfințite de articolele 6 și 16 din Constituție. În același timp, omisiunea recalculării salariilor acestora din data Hotărârii nr.24 din 10 septembrie 2013 constituie o încălcare a articolului 140 din Constituție și pune în discuție atitudinea preconcepută a executivului și a Parlamentului față de Curtea Constituțională.” **HCC nr. 25/2014**

„58. Curtea reține că lipsa prevederii unei durate maxime de aplicare a măsurii preventive sub forma obligației de a nu părăsi țara constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

59. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, eo ipso, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drèpturile și îndatoririle.” **HCC nr. 19/2018**

„83. Rezumând cele enunțate supra, Curtea conchide că articolul 81 din Codul de procedură penală contravine, în partea referitoare la omisiunea includerii soțului/soției în calitate de potențial succesori în procesul penal al părții vătămate sau al părții civile, articolului 20 coroborat cu articolul 54 din Constituție și, prin urmare, este neconstituțional.” **HCC nr. 12/2021**

5. Astfel, considerăm că prezenta sesizare îndeplinește condițiile de admisibilitate și urmează a fi examinată în fond.

Privind aspecte de fond

6. Art. 27 din Legea cu privire la secretul de stat reglementează procedura de suspendare și încetare a dreptului de acces la secretul de stat. Este necesar de remarcat că alin. (1) al acestui articol prevede expres termenul și perioada suspendării acestui drept: - fie până la pronunțarea unei hotărîri definitive și irevocabile; fie în cazul unei investigații dar nu mai mult de 30 de zile.

În aceleași timp, alin. (3) al art. 27 din legea menționată prevede mecanismul și temeiurile de încetare a dreptului la secret de stat dar nu este prevăzută perioada maximă pentru care acest drept este încetat.

În asemenea circumstanțe se prezumă că o dată cu emiterea actului administrativ de încetare a acestui drept, acest fapt se răsfrînge pe toată durata vieții subiectului și cu toate consecințele negative pentru acesta.

7. Spre deosebire de alte legi speciale cum ar fi Codul muncii, Legii nr. 544 din 20.07.1995 privind statutul judecătorului, Legii nr. 158 din 07.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, care stipulează clar perioada pentru care are loc suspendarea, privarea de un anumit drept, art. 27 alin.(3) al Legii nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat prin faptul că nu indică un termen minim/maxim privind încetarea dreptului la acces de stat.
8. Este necesar de remarcat faptul că omisiunea de a reglementa termenul maxim în care o persoană este limitată în acces la secret de stat, sau cel puțin un termen maxim în care acea persoană ar putea solicita, în caz de necesitate acordarea dreptului respectiv (pentru o nouă angajare de exemplu) îngreădește mai mulște drepturi fundamentale ale cetățeanului, garantate de Constituție, în special libertatea muncii și dreptul la muncă. Acest fapt devine extrem de relevant în care

peste o anumită perioadă de timp, persoana privată de dreptul la secret de stat ar dori să se angajeze într-o funcție care presupune necesitatea aciordării acestui drept.

9. Potrivit art. 26 alin. (5) din Legea cu privire la secretul de stat Nu se admite numirea (angajarea) cetățeanului într-o funcție care implică lucrul cu informații atribuite la secretul de stat sau accesul la secretul de stat înainte de prezentarea concluziei asupra materialelor verificării cetățeanului. Art. 37 alin. (4) prevede că *Decizia privind suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat se adoptă de către persoana cu funcție de răspundere împuternicită să adopte decizia privind acordarea acestui drept...*
10. În condițiile în care un funcționar, din anumite motive i s-a încetat dreptul la secretul de stat pe o perioadă nedeterminată, acea persoană deja nu va mai putea pretinde niciodată de a fi angajată într-o astfel de funcție deoarece nici nu va putea fi supusă verificării.
11. Astfel, considerăm că omisiunea de a reglementa în art. 27 alin. (3) a perioadei maxime de încetare a dreptului la secret de stat depășește limitele prevăzute de art. 23, 43 și 47 din Constituție, în coraport cu alte norme constituționale – art. 4, 47 și 54 din Legea Supremă.

Cu privire la incidența dreptului la muncă – art. 43 din Consituție

12. Potrivit art. 43 alin. (1) din Legea Supremă *Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.*
13. Principiul fundamental al dreptului la muncă – principiul de libertate a muncii, esența căruia constă în faptul că doar însuși cetățeanul determină unde să-și realizeze cunoștințele și capacitățile profesionale, să intre sau nu în raporturi de muncă cu angajatorul, să se ocupe de o activitate antreprenorială sau alta, care nu este interzisă de lege, sau în general să nu muncească.
14. Excluderea tuturor formelor posibile de discriminare în domeniul muncii și ocupării forței de muncă constituie o prioritate permanentă a organizațiilor internaționale de drept și desigur trebuie să fie un scop în sine principal pentru orice stat care pretinde a se considera a fi stat de drept și democratic, cazul Republicii Moldova.
15. Libertatea muncii este incompatibilă cu discriminarea, doar capacitățile omului, calitățile profesionale ale acestuia, cunoștințele, experiența trebuie să fie examinate și luate în seamă.
16. Elaborarea legislației naționale trebuie să fie bazată pe principiile și standardele legale internaționale – care este o condiție obligatorie pentru integrarea Republicii Moldova în Comunitatea Europeană, însă cu părere de rău majoritatea clasei politice din țara noastră nu conștientizează acest adevăr odată ce adoptă legi neconstituționale și chiar antiumane, gen Legea nr. 91 din 26 aprilie 2012.

17. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr.9 din 30 martie 2004 protejarea drepturilor, libertăților, intereselor legitime ale cetățenilor, respectarea principiilor egalității și echității sociale constituie componente obligatorii ale oricărui act legislativ.
18. În realizarea politicilor sale, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale și economice, însă el este obligat să respecte principiile echității sociale și egalității, care în societatea modernă reprezintă valori supreme.
19. Dispozițiile Constituției Republicii Moldova stipulate în art.43 alin.(1) și art.47 garantează și protejează drepturile omului la muncă și la protecția muncii, la asistență și protecție socială, la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, bătrânețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.
20. Codul Muncii al Republicii Moldova este legea specială de bază în domeniul raporturilor de muncă ce consacră și garantează dreptul la muncă și protecția muncii cetățenilor pe principii de egalitate. Art.5 din Codul muncii descrie următoarele principii de bază ale reglementării raporturilor de muncă și a altor raporturi legate nemijlocit de acestea, principii ce reies din normele dreptului internațional și din cele ale Constituției Republicii Moldova și anume:

a) libertatea muncii, incluzînd dreptul la munca liber aleasă sau acceptată, dreptul dispunerii de capacitățile sale de muncă, dreptul alegerii profesiei și ocupației;

b) interzicerea muncii forțate (obligatorii) și a discriminării în domeniul raporturilor de muncă;

c) protecția împotriva șomajului și acordarea de asistență la plasarea în câmpul muncii;

e) egalitatea în drepturi și în posibilități a salariaților, etc.

21. În același context, art. 6 din Codul muncii indică că, libertatea muncii este garantată prin Constituția Republicii Moldova. Orice persoană este liberă în alegerea locului de muncă, a profesiei, meseriei sau activității sale. Nimeni, pe toată durata vieții sale, nu poate fi obligat să muncească sau să nu muncească într-un anumit loc de muncă sau într-o anumită profesie, oricare ar fi acestea.

Orice act juridic încheiat cu nerespectarea dispozițiilor enunțate mai sus este nul.

22. De asemenea, potrivit art.8 alin.(1) din Codului Muncii în cadrul raporturilor de muncă acționează principiul egalității în drepturi a tuturor salariaților. Orice discriminare, directă sau indirectă, a salariatului pe criterii de sex, vîrstă, rasă, etnie, religie, opțiune politică, origine socială, domiciliu, handicap, apartenență sau activitate sindicală, precum și pe alte criterii nelegate de calitățile sale profesionale, este interzisă

23. Astfel, chiar și la stabilirea și achitarea salariului Codul muncii.(art. 128 alin. (2) nu admite nici o discriminare pe criterii de sex, vîrstă, handicap, origine socială, situație familială, apartenență la o etnie, rasă sau naționalitate, opțiuni politice sau convingeri religioase, apartenență sau activitate sindicală.

24. Aceste principii derivă din art. 16 a Constituției, care stipulează:
Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.
25. Din cele relatate rezultă că, dreptul la muncă nu poate fi îngădit pentru că el este însuși dreptul ființei umane de a trăi, de a-și procura resursele necesare vieții sale prin munca sa și este o condiție necesară pentru existența persoanei. Acest drept este inerent ființei umane, natural și imprescriptibil.
26. În cazul în care, din anumite motive o persoană este lipsită de dreptul la secret de stat, fără a indica o perioadă maximă de limitare, după care persoana ar putea din nou solicita acordarea acestui drept, în legătură cu angajarea la muncă la o funcție care presupune acordarea secretului de stat – suntem în fața încălcării acestui drept constituțional fundamental. Este necesar de remarcat că, chiar dacă persoana are dreptul de a contesta încetarea dreptului la secret de stat, nu toți ar putea folosi această oportunitate din motive fie obiective fie subiective. În orice caz, după o perioadă îndelungată, fie 5, 10 sau 15 ani, această persoană ar dori să se reangajeze într-o asemenea funcție dar, din motivul omisiunii menționate, va avea restricție totală și nici nu va putea cere reevaluarea dreptului la secret de stat. În același timp, cercul funcțiilor care necesită acordul la secret de stat este unul foarte vast.
27. Fiind membră a organizației Internaționale a muncii, Republica Moldova urmează să formuleze și să aplice o politică activă, care să urmărească promovarea ocupării depline a forței de muncă, în scop productiv și în condiții de liberă alegere a muncii.
28. Evident că exercitarea dreptului la muncă presupune și anumite exigențe legale care nu pot fi ignorate. Acestea țin de capacitatea persoanei de a deveni salariat într-un anumit domeniu, de a poseda anumite cunoștințe. Lipsa unor astfel de cunoștințe vor priva persoana de a ocupa o funcție. Aceste principii sunt legitime dar în condițiile în care legislația este una accesibilă, precisă și previzibilă. Orice potențial angajat trebuie să cunoască condițiile legale de angajare.
29. În cazul în care legislația conține unele omisiuni sau unele limitări pe termen nedeterminat, imposibil de a fi înțelese sau aplicate, omisiuni care, în final duc la limitarea dreptului la muncă, suntem în fața unor sfidări ale acestor principii internaționale și constituționale.

Privind accesibilitatea și previzibilitatea legii art. 23 din Constituție

30. În circumstanțele în care Parlamentul a adoptat o lege prin care nu a prevăzut o perioadă maximă de încetare a dreptului la secret de stat sau cel puțin o perioadă maximă după care persoana este în drept să solicite verificare suplimentară pentru acordarea dreptului la secret de stat – acest fapt este echivalent cu o restricție care

nu este prevăzută de lege. o astfel de omisiune face ca legea să fie cu accesibilitate limitată și imprevizibilă pentru cei care urmează să o aplice.

31. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit două cerințe față de legi. În primul rând, legea trebuie să fie accesibilă. În al doilea rând, aceasta nu poate fi considerată „lege“ doar dacă este formulată cu o precizie suficientă, care permite cetățeanului să-și controleze comportamentul: el trebuie să poată prevedea, în cazurile când este necesar și cu ajutorul cuvenit, într-un grad rezonabil, în circumstanțe specifice, consecințele care pot surveni în urma acțiunii sale (HCC 7/99).
32. Art. 23 alin. (2) din Constituție pune în sarcina statului obligația de a face accesibile toate legile și actele normative. Deși art. 23 din Constituție cuprinde expres doar criteriul de accesibilitate și claritate al legii, Curtea Europeană, prin jurisprudența sa, imune ca normele adoptate de autoritățile publice să fie inclusiv suficient de precise, previzibile și să corespundă principiului reglementării specifice. Curtea a constatat că rigorile impuse de art. 23 alin. (2) din Constituție, precum obligația statului de a asigura fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile și de a face accesibile actele normative, includ principiile Convenției Europene de a asigura precizia, previzibilitatea legii și reglementarea specifică (HCC 12/03).
33. Orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului. Legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor. (HCC 13/15)
34. Pentru a corespunde criteriilor de claritate și accesibilitate, norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile sale.
35. Curtea Europeană a statuat că testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă precizie limitele acesteia (Silver și alții v. Regatul Unit, 1983).
36. Potrivit jurisprudenței Curții Europene o normă este accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permit oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă. ... legea trebuie să fie accesibilă într-un mod adecvat: cetățeanul trebuie să aibă un indiciu adecvat, în circumstanțe concrete, asupra reglementărilor legale aplicabile.

37. Odată ce statul adoptă o soluție, acesta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (Păduraru vs România) (HCC 19/12).
38. Legea trebuie să asigure o legătură logic-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, care generează incertitudine și insecuritate juridică. În procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative (a se vedea *HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020*, § 48).
39. Principiul coerenței sistemului juridic impune ca interpretul legii să aibă în vedere toate normele juridice relevante ale sistemului de drept național. Instanțele judecătorești pot stabili sensul unor noțiuni prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al termenului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *DCC nr. 83 din 6 iulie 2020*, § 25). O dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții legale incidente (a se vedea *DCC nr. 9 din 27 ianuarie 2020*, § 17; *DCC nr. 14 din 10 februarie 2020*, § 27; *DCC nr. 23 din 2 martie 2020*, § 23; *DCC nr. 83 din 6 iulie 2020*, § 25).

Cu privire la interzicerea discriminării

40. Omisiunea legislativă contestată ridică o problemă gravă cu privire la încălcarea principului egalității tuturor în fața legii, garantat de art. 16 din Constituție și art. 14 al CEDO.
41. În condițiile în care un angajat are restricții nelimitate în timp de a se angaja într-o anumită funcție doar din considerentul că legiuitorul nu a prevăzut o perioadă maximă de expirare a unei sancțiuni – acest fapt reprezintă o discriminare a dreptului la muncă.
42. Principiul egalității, statuat în articolul 16 din Constituție, nu presupune uniformitate, ci presupune un tratament egal în situații egale. Pentru situații diferite tratamentul juridic poate fi diferit (a se vedea *DCC nr. 12 din 3 februarie 2020*, § 18). O condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor (a se vedea *HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019*, § 17). Curtea a precizat că cerința caracterului comparabil al situațiilor nu impune ca situațiile să fie identice, ci numai ca ele să fie, până la un anumit punct, asemănătoare (a se vedea *HCC nr. 3 din 4 februarie 2020*, § 77).
43. Necesitar de menționat că interzicerea discriminării, prevăzută la art. 14 din Convenție, rămâne aplicabilă în egală măsură. În acest context, deși marja de apreciere recunoscută de obicei statelor în domeniul dreptului de a candida la alegeri este largă, în cazul în care diferența de tratament se bazează pe rasă, culoare

sau origine etnică, noțiunea de justificare obiectivă și rezonabilă se interpretează cât se poate de strict [*Sejdić și Finci împotriva Bosniei-Herțegovinei* (MC), pct. 44].

44. Cu referire la restrângerea unor drepturi fundamentale.

Prin omisiunea de a reglementa exact termenele maxime în care un cetățean este limitat la exercitarea unor drepturi fundamentale Parlamentul a depășit limitele stabilite la art. 54 din Legea Supremă.

Articolul 54 din Constituție nu consacră drepturi sau libertăți, ci exprimă dreptul statului și al organelor sale de a restrânge exercițiul unor drepturi sau libertăți. Prin utilizarea cuvântului *restrângerea* se presupune că exercițiul drepturilor nu este suspendat sau anulat în genere, ci numai limitat, realizându-se sub anumite aspecte, ca și până la survenirea situației de restrângere. Iar prin folosirea cuvântului *exercițiului* se presupune limitarea temporară a modalităților de realizare a dreptului, acesta existând în continuare și neputând fi afectat în substanța sa, așa cum prevede alin. (1).

Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 29 alin. (2), se referă la posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi: *În exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă: numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o societate democratică.*

Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, în art. 4, art. 5 alin. (2), art. 8 alin. (2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: *Nu se poate admite nicio restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului, recunoscute sau în vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul Pact nu recunoaște aceste drepturi sau le recunoaște într-o măsură mai mică.*

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, în art. 4 alin. (1), art. 5 alin. (2), art. 12 alin. (3), art. 18-19, art. 21, art. 22 alin. (2), prevede posibilitatea restrângerilor și derogărilor de la drepturile pe care le cuprinde: *Drepturile nu pot face obiectul unor restricții decât dacă acestea sunt prevăzute prin lege, necesare pentru a ocroti securitatea națională, ordinea publică, sănătatea și moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora și sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezentul Pact.*

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în art. 9 alin. (2), art. 10 alin. (2), art. 11 alin. (2) și art. 2 din Protocolul nr. 4 la CEDO, stabilește posibilitatea restrângerii drepturilor: *Exercitarea dreptului nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o*

societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

Așadar, potrivit actelor internaționale, **restrângerile și derogările** sunt admisibile dacă:

- a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege;
- b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți;
- c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică;
- d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Prin prevederile alin. (1) al art. 54, legiuitorul constituant a statuat că *în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.* Această normă constituțională protejează dreptul în substanța sa și prescrie fără echivoc că, odată declarat în Constituție, dreptul nu mai poate fi suspendat sau anulat.

De fapt, norma constituțională consacră un principiu potrivit căruia un drept constituțional obținut nu mai poate fi suprimat sau diminuat prin legi organice sau alte acte normative.

Pentru determinarea mai clară a prevederilor constituționale cuprinse în alin. (1) al art. 54 se impun o serie de precizări. Norma constituțională admite restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților fundamentale în următoarele condiții:

1. *Ingerința trebuie să fie prevăzută de lege.* Deoarece nu se precizează prin ce fel de lege, dispoziția constituțională trebuie interpretată astfel:

- a) restrângerea exercițiului unui drept prevăzut expres și clar de Constituție sau al unui drept stabilit prin lege organică se efectuează prin lege organică;
- b) restrângerea unui drept stabilit de o lege ordinară se efectuează prin lege organică sau ordinară.

2. *Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional.* În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

3. *Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică.* Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul *necesar* implică existența unei *nevoi sociale imperioase*. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o *anumită marjă de apreciere*, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

4. *Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit.* Luând în considerație faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar aduce beneficii.

Mai sunt de menționat o serie de principii și considerații de care trebuie să se țină cont la aplicarea alin. (2) din art. 54 al Constituției:

- Restrângerea nu trebuie să fie discriminatorie (pe motive de rasă, sex, religie, limbă sau origine socială). Considerăm însă că ar putea exista o restrângere justificată și legală în legătură cu apartenența politică a unei persoane, atunci când partidul acesteia este interzis sau limitat în acțiuni, deoarece pune în pericol ordinea de drept sau morală.

- Pe lângă restrângerile analizate, există anumite restrângeri formulate chiar în conținutul drepturilor și al libertăților fundamentale (art. 32 alin. (2); art. 34 alin. (3); art. 41 alin. (7) din Constituție).

- Restrângerile trebuie să vizeze întotdeauna un drept determinat sau lesne determinabil și să nu afecteze exercitarea altor drepturi sau libertăți.

Alin. (3) din art. 54 consacră o excepție de la norma generală, stabilind că *pre-vederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.* Astfel, normele din alin. (3) interzic restrângerea exercițiului unor drepturi, conferindu-le de fapt statutul de drepturi absolute. Aceste drepturi sunt:

- a) accesul liber la justiție (art. 20);
- b) prezumția nevinovăției (art. 21);
- c) neretroactivitatea legii (art. 22);
- d) dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (art. 23);
- e) dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24).

Alin. (4) al art. 54 precizează că *restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.* În acest fel, la condițiile și cazurile când poate fi restrâns exercițiul unor drepturi, se mai adaugă necesitatea respectării a încă două principii: cel al proporționalității și cel al neafectării substanței dreptului.

1. **Principiul proporționalității** presupune că orice restrângere trebuie stabilită și aplicată numai în scopul pentru care a fost prevăzută și în limitele strict necesare, în funcție de situația care o justifică.

Dacă nu există dispoziții legale care să determine limitele proporționalității, problema se soluționează pornind de la situațiile și circumstanțele concrete (de fapt), care trebuie verificate și apreciate de către autoritatea (instanța) în fața căreia se invocă ne-proporționalitatea (spre exemplu, nu va putea fi restrâns exercițiul dreptului la viața intimă și privată pe motivul că cei care îl exercită complotază împotriva siguranței naționale).

În legătură cu principiul proporționalității, este semnificativă ideea că restrângerea trebuie să se facă în vederea favorizării interesului general.

2. **Principiul neafectării substanței dreptului.** Dacă exercițiul dreptului

este doar restrâns, în afara limitelor respective exercițiul este liber, prin urmare, substanța dreptului rămâne neatinsă. Pe de altă parte, acest principiu interzice pierderea unor drepturi dobândite anterior și reconsiderarea beneficiului produs prin dobândirea lor, deoarece un drept dobândit este întotdeauna rezultatul direct al unor factori obiectivi, iar pierderea sau reconsiderarea lui trebuie să aibă suporturi obiective și legale, explicite.

Analizând tot contextul în care au fost adoptate normele contestate, constatăm că legiuitorul nu a îndeplinit cerințele prevăzute de art. 54 din Constituție referitor la necesitatea restrângerii dreptului la muncă și protecția împotriva șomajului.

45. Privind respectarea dreptului internațional relevant

În Republica Moldova normele internaționale au o prioritate mai înaltă față de normele legislației naționale, ceea ce corespunde tendințelor comune de dezvoltare a drepturilor internaționale.

Conform art. 4 din Constituție dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia (art. 8 din Constituție).

La rîndul său Codul muncii în art. 13, fiind călăuzit de Constituție, vine cu aceeași precizare și indică că, dacă prin tratatele, convențiile, acordurile sau alte acte internaționale la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte prevederi decît cele cuprinse în prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale.

Curtea Constituțională prin Hotărîrea nr. 55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituția Republicii Moldova a reținut că, legiuitorul are obligația de a verifica concordanța dispozițiilor proiectelor de legi cu normele tratatelor internaționale. În cazul în care se depistează o neconcordanță între legislația internă și normele internaționale, legislația internă urmează să fie supusă revizuirii.

Parlamentul Republicii Moldova nu mai ține cont de această obligație adoptînd legi neconstituționale, care vin în contradicție cu normele internaționale.

Astfel, în continuare mă voi referi la un șir de pacte și convenții internaționale la care Republica Moldova este parte, care reglementează dreptul la muncă pentru orice persoană și care au prioritate în calitate de reglementare internațională față de legislația Republicii Moldova:

- În calitate de concept juridic, dreptul la muncă a căpătat amploare prin **Declarația Universală a Drepturilor Omului**, adoptată de Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948.

Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost, de fapt, pilonul elaborării și adoptării ulterioare a altor instrumente internaționale de o mare importanță în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Republica Moldova a aderat la Declarația Universală a Drepturilor Omului prin Hotărîrea Parlamentului nr. 217 din 28.07.1990 (Buletin oficial, 1990, nr. 008).

Astfel, Declarația Universală a Drepturilor Omului proclamă și stabilește următoarele prevederi: orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii sale, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la ocrotirea împotriva șomajului (art. 23, pct.1); toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi (art.1); fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări (art.2); toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii, toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare (art.7).

- **Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale**, adoptat la 16 decembrie 1966 la New York de Adunarea Generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 2200 A (XXI), a intrat în vigoare la 3 ianuarie 1967.

Republica Moldova a devenit parte la Convenție Hotărîrea Parlamentului nr. 217 din 28.07.1990 (Buletinul oficial, 1990, nr. 008).

Pactul dat prevede, că statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau orice altă împrejurare” (art.2, pct. 2).

Statele părți la prezentul Pact se angajează să asigure dreptul egal al bărbatului și al femeii de a beneficia de toate drepturile economice, sociale și culturale care sunt enumerate în prezentul Pact” (art.3).

- **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice**, adoptat la 16 decembrie 1966 la New York de Adunarea Generală a Națiunilor Unite, a intrat în vigoare la 23 martie 1967.

Republica Moldova a ratificat Pactul dat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 217 din 28.07.1990 (Buletinul oficial, 1990, nr. 008).

Potrivit art. 3 statele părți la prezentul Pact se angajează să asigure dreptul egal al bărbaților și femeilor de a se bucura de toate drepturile civile și politice enunțate în prezentul Pact.

- **Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei nr.111**, adoptată la Geneva la 25.06.58 (ratificată de Republica Moldova prin Hotărîrea Parlamentului

nr.593-XIII din 26.09.95, Monitorul Oficial, 1995 Nr. 59-60 art. Nr : 671) în art. 2 indică că orice stat membru care aplica prezenta convenție se angajează să formuleze și să practice o politică națională care să urmărească promovarea, prin metode adaptate condițiilor și uzanțelor naționale, a egalității de posibilități și de tratament în materie de ocupare a forței de muncă și exercitare a profesiei, în scopul eliminării oricăror discriminări.

- **Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind politica de ocupare a forței de muncă nr.122**, adoptată la Geneva la 09.07.64 (ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.593-XIII din 26.09.95, Monitorul Oficial, 1995 Nr. 59-60 art. Nr : 671) stabilește că, în vederea satisfacerii necesităților de forță de muncă și a rezolvării problemei șomajului și subocupării forței de muncă, orice stat membru va formula și aplica, drept obiectiv esențial, o politică activă urmărind promovarea ocupării depline a forței de muncă...” (art.1 alin.1), astfel încât statul trebuie să tindă spre a crea locuri de muncă pentru toate persoanele disponibile și în căutare de muncă, spre a asigura libera alegere a muncii și că fiecare lucrător a avea toate posibilitățile de a dobândi calificările necesare pentru a ocupa un serviciu care să-i convină și de a folosi în această muncă calificările, precum și aptitudinile sale, fără deosebire de rasă, culoare, sex, religie, opinii politice, ascendență națională sau origine socială (art.1 pct.2 lit. lit. a și c).

- **Convenția Organizației Internaționale a Muncii cu privire la încetarea raporturilor de muncă din inițiativa patronului nr. 158**, adoptată la Geneva la 22 iunie 1982 (ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.994-XIII din 15.10.96,) în art.5 lit. d) prevede că nu vor constitui inter alia motive valabile pentru încetarea raporturilor de muncă rasa, culoarea, sexul, statutul matrimonial, obligațiile de familie, religia, convingerile politice, originea națională sau socială.

Este de menționat că Recomandarea nr.166/1982 conține aceleași dispoziții ca și convenția dar și specific mai adaugă la motivele pentru care nu poate fi concediată o persoană: vârsta, efectuarea obligațiilor civice, a serviciului militar.

46. Cu privire la jurisprudența relevantă cazului.

Este necesar de menționat faptul că Înalta Curte are o anumită jurisprudență care este relevantă cazului din speță, în special:

- Privind omisiunea reglementării unui termen, precum și
- Referitor la stabilirea sau refuzul acordării secretului de stat.

Mai jos vom aduce exemple relevante din Jurisprudența Curții Constituționale.

Hotărârea Curții Constituționale nr. 38/2017

”80. Totodată, Curtea observă că legiuitorul a reglementat în mod imperativ caracterul executoriu al concluziei Serviciului de Informații și Securitate pentru persoanele cu funcții de răspundere împuternicite să adopte decizia privind acordarea dreptului de acces la secretul de stat [art.26 alin.(4) din lege].

81. Potrivit pct.109 din Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1176 din 22 decembrie 2010 [emisă întru executarea Legii cu privire la secretul de stat], concluzia cu privire la imposibilitatea de acordare persoanei a dreptului de acces la secretul de stat trebuie să conțină temeiul corespunzător prevăzut în articolul 25 alineatul (1) din Lege, care a servit drept bază pentru adoptarea ei.

82. Curtea constată că, în cazul în care persoanei nu i se acordă dreptul de acces la secretul de stat, aceasta urmează să fie transferată la un alt loc de muncă sau la o altă funcție, care nu are nici o legătură cu informațiile atribuite la secret de stat, iar în cazul imposibilității transferului, urmează a fi concediată [art.27 alin.(5) din Legea nr.245-XVI din 27 noiembrie 2008].

83. În acest context, Curtea relevă că angajatorul este obligat să propună persoanei, căreia i s-a refuzat dreptul de acces la secretul de stat, o altă funcție, care nu are tangență cu informațiile atribuite la secret de stat, și doar în cazul refuzului de transfer la funcția propusă, conducătorul autorității publice este în drept să adopte decizia de concediere, întrucât persoana în cauză nu întrunește condițiile necesare pentru a deține funcția ce presupune accesul la secretul de stat.

84. Prin urmare, Curtea reține că prin refuzul de acordare a dreptului de acces la secretul de stat se aduce "atingere" sau o "restricție" la exercitarea dreptului la muncă, protejat de articolul 43 din Constituție.

85. Întrucât dreptul la muncă nu comportă un caracter absolut, acesta poate fi limitat, însă numai în condițiile strict prevăzute de articolul 54 din Constituție.

86. Pentru a fi compatibilă cu art.54 alin.(2) din Constituție, o astfel de restricție trebuie să fie "prevăzută de lege", să urmărească unul sau mai multe "scopuri legitime", dintre cele enumerate de alineatul doi, și să fie "necesară într-o societate democratică", în vederea realizării aceluși scop sau a acelor scopuri. Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății."

Hotărârea Curții Constituționale nr. 14/2023

"iii) Cu privire la existența unui echilibru corect între principiile concurente

78. Curtea reține că prevederile contestate nu admit comunicarea motivelor care au stat la baza concluziei privind imposibilitatea acordării accesului la secretul de stat, ci doar a temeiului legal corespunzător. Astfel, acestea acordă o pondere abstractă mai mare interesului legitim al securității naționale și al împiedicării divulgării informațiilor confidențiale. Totuși, nici drepturile procedurale ale persoanei nu au un caracter absolut, nici interesele bazate pe securitatea națională sau pe caracterul confidențial al informațiilor nu sunt absolute ca pondere (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr.27 din 13 noiembrie 2020, §§ 76-77).

79. Curtea reiterează că orice restricții impuse principiilor unei proceduri adversariale și egalității armelor trebuie să fie contrabalansate în mod suficient de alte garanții procedurale (a se vedea §§ 58-59 supra).

80. Sub acest aspect, Curtea observă că Regulamentul în discuție prevede posibilitatea înaintării unei solicitări repetate după înlăturarea circumstanțelor care fac imposibilă acordarea dreptului de acces la secretul de stat (pct. 109). Totodată, persoana are dreptul de a contesta în instanța de judecată decizia de refuz privind acordarea dreptului de acces la secretul de stat și are posibilitatea de a-și angaja un avocat care are dreptul de acces la secretul de stat.

81. Astfel, Curtea va verifica dacă măsurile de contrabalansare existente sunt apte să diminueze limitările drepturilor procedurale.

(α) Referitor la posibilitatea înaintării unei solicitări repetate

82. Potrivit pct.109 din Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice, solicitarea repetată poate fi înaintată doar după înlăturarea circumstanțelor care fac imposibilă acordarea dreptului de acces la secretul de stat. Totodată, potrivit articolului 25 alin.(1) lit.i) din Legea cu privire la secretul de stat, comunicarea unor date incomplete sau neautentice la perfectarea dreptului de acces la secretul de stat conduce la refuzul de acordare a acestui drept.

83. Potrivit pct.98 din Regulamentul în discuție, în scopul perfectării dreptului de acces la secretul de stat, cetățenii Republicii Moldova completează Chestionarul de bază și prezintă 2 fotografii color. Pentru perfectarea dreptului de acces la informațiile cu gradul de secretizare "Strict secret" și "Secret", concomitent cu Chestionarul de bază se completează un Chestionar suplimentar. Curtea observă că atât chestionarul de bază, cât și cel suplimentar devin secrete după completare și includ date și întrebări care vizează ultimii cinci, iar în cazul chestionarului suplimentar, ultimii zece ani, despre persoana care solicită acces la secretul de stat și rudele acesteia (a se vedea Formularul nr.2 și Formularul nr.3 din anexa la Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice).

84. Astfel, având în vedere caracterul vast al informațiilor care trebuie indicate în aceste chestionare, Curtea admite că persoana ar putea omite să introducă unele date. Mai mult, pot exista informații pe care persoana nu le cunoaște sau le cunoaște în mod eronat (i.e. rudele apropiate ale solicitantului sau ale partenerului de viață care au locuit în străinătate mai mult de trei luni).

85. În consecință, fără a-i comunica persoanei, chiar și de o manieră sumară, care informații au fost omise sau au fost comunicate în mod neautentic la solicitarea acordării dreptului de acces la secretul de stat, aceasta nu poate înlătura circumstanțele care fac imposibilă acordarea dreptului de acces la secretul de stat.

86. Prin urmare, în aceste circumstanțe, nu se poate susține că persoana are posibilitatea efectivă de a solicita în mod repetat accesul la secretul de stat.

Analiza Curții pe baza articolului 43 din Constituție

103. Articolului 43 din Constituție îi garantează oricărei persoane dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecție împotriva șomajului (a se vedea HCC nr.16 din 20 mai 2021, § 38). Având în vedere specificul dreptului la muncă, dar și al poziționării subiectelor raporturilor de muncă, atât normele naționale, cât și cele

internaționale stabilesc un minim de garanții, concepute să asigure un echilibru între angajați și angajatori și o protecție adecvată a demnității, a securității și a stabilității în funcție a angajaților.

104. Curtea reține că, la nivel internațional, articolele 4 și 7 din Convenția cu privire la încetarea raporturilor de muncă din inițiativa patronului din 22 iunie 1982, în vigoare pentru Republica Moldova din 14 februarie 1998, prevăd că raporturile de muncă nu vor înceta decât dacă există un motiv valabil pentru aceasta și doar după ce persoanei i s-a oferit posibilitatea de a se apăra de afirmațiile acuzării, cu excepția cazului în care angajatorul nu poate oferi această posibilitate în mod rezonabil. Totodată, articolul 8 din această Convenție garantează dreptul la un recurs împotriva încetării raporturilor de muncă în fața unui organ imparțial.

105. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că, chiar și atunci când sunt puse în discuție considerente privind securitatea națională, conceptele legalității și preeminenței dreptului într-o societate democratică impun ca măsurile care afectează drepturile fundamentale să fie supuse unor forme de proceduri adversariale în fața unui organism independent competent să examineze motivele deciziei și probele relevante. Dacă nu ar fi posibil să se conteste în mod efectiv un considerent privind securitatea națională pe care s-au bazat autoritățile, poliția sau autoritățile statului ar putea să comită o ingerință arbitrară în drepturile protejate de Convenție (a se vedea *Pişkin v. Turcia*, 15 decembrie 2020, § 227).

106. Astfel, Curtea notează că garanțiile dreptului la muncă presupun și existența unor garanții împotriva concedierii abuzive de către angajator. Legea nu trebuie să lase la libera opțiune a angajatorului sau a autorității publice decizia de a suspenda sau nu, în mod unilateral, raporturile de serviciu, fără a fi stabilite condiții, modalități și criterii clare și precise. Reglementarea situațiilor de încetare a raporturilor de serviciu nu trebuie să permită emiterea unor decizii arbitrare ori nejustificate (a se vedea HCC nr.38 din 14 decembrie 2017, §§ 103-104). Informarea persoanei cu privire la motivele concedierii sale reprezintă, în acest sens, atât o garanție, cât și un remediu, pentru că exclude un eventual arbitrar al angajatorului și îi oferă persoanei posibilitatea să infirme sau să justifice acuzațiile în favoarea concedierii sale.

107. În acest sens, Curtea notează că dreptul de acces la secretul de stat reprezintă o condiție sine qua non pentru exercitarea funcției care implică munca cu informații secrete de stat. Neacordarea sau retragerea acestui drept conduc, potrivit articolului 27 alin.(5) din Legea cu privire la secretul de stat, la transferul persoanei într-o altă funcție care nu are nicio legătură cu informațiile secrete de stat sau la concedierea ei.

108. Mai mult, Curtea observă că, potrivit pct.107 din Regulament, ori de câte ori apar indicii că titularul autorizației de acces la secretul de stat nu mai îndeplinește criteriile de compatibilitate privind accesul la informațiile atribuite la secret de stat, măsurile de verificare se reiau la solicitarea conducătorului autorității publice sau al altei persoane juridice. Astfel, circumstanțele prevăzute de articolul 25 alin.(1) din Legea cu privire la secretul de stat pot fi descoperite în

întreaga perioadă a exercitării funcției care implică munca cu informații secrete de stat.

109. Așadar, având în vedere constatările sale de la §§ 101-102 supra, Curtea reține că pct.109 din Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice poate reprezenta o garanție procedurală suficientă pentru protecția dreptului la muncă, în măsura în care concluzia cu privire la imposibilitatea de acordare a dreptului de acces la secretul de stat pe baza articolului 25 alin.(1) lit.i) din Legea cu privire la secretul de stat va conține rezumatul motivelor de fapt."

Hotărârea Curții Constituționale nr. 17/2016

"56. În același timp, Curtea constată că articolul 191 din Codul de procedură penală instituie anumite restricții pentru drepturile și libertățile persoanei fără a reglementa durata pentru care poate fi dispusă măsura preventivă – liberarea provizorie sub control judiciar. Acest fapt generează o situație de incertitudine pentru persoanele liberate provizoriu sub control judiciar, aceștia neavând posibilitatea de a-și adapta conduita și a-și apăra drepturile procesuale.

57. Curtea reține că normele juridice care reglementează măsura liberării provizorii sub control judiciar trebuie să respecte anumite exigențe de stabilitate, previzibilitate și claritate, iar neindicarea termenului pentru care aceasta poate să fie aplicată determină o stare de incertitudine juridică.

58. Curtea menționează că dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, consacrat în art.23 din Legea fundamentală, implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli procedurale clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenul în care justițiabilii își pot exercita drepturile.

59. În acest sens, în Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că:

"Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile."

60. De asemenea, în cauza Rotaru c. României, Curtea Europeană a statuat că "o norma este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate - să își corecteze conduita", iar în cauza Sunday Times c. Regatului Unit, Curtea Europeană a decis că "[...] cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat".

61. În acest context, Curtea reține, conținutul actului normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente sine qua non ale constituționalității unei norme. De asemenea, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

62. De altfel, în jurisprudența sa Curtea Europeană a reiterat că persoana în privința căreia se desfășoară o procedură penală este în drept să beneficieze de o diligență, în special în partea ce ține de examinarea cazului său. Astfel, previzibilitatea actului normativ este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil, care sunt concepute pentru a evita plasarea unei persoane, pentru o perioadă îndelungată, într-o stare de incertitudine referitoare la rezultatul examinării cauzei (cauza Nakhmanovich c. Rusiei, hotărârea 2 martie 2006, § 89, cauza Hajibeyli c. Azerbaidjanului, hotărârea 10 iulie 2008, § 51).

63. Curtea relevă că aplicarea de către autoritățile judiciare a măsurii preventive neprivative de libertate, măsură care constituie o limitare a libertății persoanei, trebuie să respecte raportul de proporționalitate între măsura vizată și scopul urmărit prin dispunerea ei.

64. Astfel, cu privire la respectarea principiului proporționalității, garantat de articolul 54 din Constituție, Curtea constată că măsura liberării provizorii sub control judiciar este prevăzută de lege, și anume de art.191 din Codul de procedură penală, este necesară pentru protejarea valorilor de drept și urmărește un scop legitim, și anume cel al asigurării bunei desfășurări a procesului penal.

65. În partea ce ține de respectarea unui echilibru între interesul public și cel individual, Curtea reține că norma contestată poate afecta principiul proporționalității în măsura în care aceasta nu stabilește durata pentru care poate fi dispusă.

66. De asemenea, Curtea observă că, potrivit art.178 din Codul de procedură penală, măsura preventivă – obligarea de a nu părăsi localitatea sau obligarea de a nu părăsi țara se aplică pe o perioadă care nu poate depăși 30 de zile, termen care urmează a fi respectat și la prelungirea acestei măsuri.

67. În aceste circumstanțe, Curtea constată că în timp ce pentru măsura cuprinsă la articolul 191 din Codul de procedură penală, care prevede inclusiv nepărăsirea localității, nu se indică termenul pentru care se aplică, pentru măsura similară de la art.178 acest termen este specificat.

68. De asemenea, Curtea observă că art.195 alin.(5) pct.1) din Codul de procedură penală reglementează că măsurile preventive încetează de drept la expirarea termenelor prevăzute de lege ori stabilite de organul de urmărire penală sau instanța de judecată, dacă nu au fost prelungite în conformitate cu legea.

69. Curtea menționează că, deși art.191 din Codul de procedură penală nu prevede în mod expres un termen limită pentru care să poată fi dispusă măsura liberării provizorii sub control judiciar, totuși instanța de judecată, ținând cont de

art.195 alin.(5) pct.1), ar trebui să stabilească un termen pentru aplicarea acestei măsuri.

70. Curtea reține că neindicarea termenului de aplicare a măsurii liberării provizorii sub control judiciar constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

71. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, eo ipso, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or, Curtea Constituțională, potrivit art.134 din Legea fundamentală, garantează supremația Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

72. În această ordine de idei, Curtea reține critica de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală, în partea ce ține de nereglementarea unui termen rezonabil pentru care poate fi dispusă măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar, deoarece tocmai omisiunea și imprecizia legislativă sunt cele care generează încălcarea dreptului fundamental pretins a fi încălcat.

73. Prin urmare, din interpretarea sistematică a normelor procesual-penale, care instituie termene pentru aplicarea altor măsuri preventive, se impune necesitatea reglementării în art.191 din Codul de procedură penală a termenului pentru care poate fi dispusă măsura preventivă – liberarea provizorie sub control judiciar.

74. Curtea relevă că acest remediu procedural va asigura un just echilibru între interesul public și cel individual. Or, măsurile preventive au un caracter excepțional, inerent restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, iar aceasta implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar, limitat în timp.”

Hotărârea Curții Constituționale nr. 19/2018

”50. Curtea menționează că dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, prevăzut de articolul 23 din Constituție, implică adoptarea de către legislator a unor reguli procedurale clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile. De asemenea, articolul 54 din Constituție cere ca restrângerile drepturilor să fie prevăzute de lege. Legea trebuie să respecte standardul calității.

51. În acest sens, Curtea reține că, pentru a corespunde celor trei criterii de calitate (accesibilitatea, previzibilitatea și claritatea), norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei într-o anumită situație, persoana poate pretinde în mod justificat că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o asemenea interpretare, norma care nu corespunde criteriilor

clarității este contrară articolului 23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

52. În acest context, Curtea reține că conținutul actului normativ trebuie să-i permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente sine qua non ale constituționalității unei norme.

53. Curtea Europeană a notat că nu este eronat, în sine, ca statul să aplice diferite măsuri preventive care limitează libertatea unui acuzat pentru a asigura desfășurarea eficientă a urmăririi penale (a se vedea *Fedorov și Fedorova v. Rusia*, 13 octombrie 2005, § 41). Totuși, acesta trebuie să aibă parte de garanții. Astfel, previzibilitatea legii este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil, care sunt concepute pentru a evita plasarea unei persoane, pentru o perioadă îndelungată, într-o stare de incertitudine referitoare la situația sa (a se vedea *Nakhmanovich v. Rusia*, 2 martie 2006, § 89; *Hajibeyli v. Azerbaidjan*, 10 iulie 2008, § 51).

54. Curtea constată că măsura preventivă a obligației de a nu părăsi țara este prevăzută de lege (articolul 178 din Codul de procedură penală), fără a fi prevăzută o durată maximă totală pentru aceasta.

55. Prin comparație, Curtea observă că, potrivit articolului 191 din Codul de procedură penală, măsura liberării provizorii sub control judiciar poate fi dispusă pe un termen de cel mult 12 luni cumulative în cazul învinutului sau al inculpatului acuzat de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen de cel mult 12 ani sau pe un termen de cel mult 24 de luni cumulative învinutului sau al inculpatului acuzat de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani.

56. De asemenea, Curtea observă că articolul 195 alin.(5) pct.1) din Codul de procedură penală prevede că măsurile preventive încetează de drept la expirarea termenelor prevăzute de lege ori stabilite de către organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată, dacă nu au fost prelungite în conformitate cu legea. Din interpretarea normei sus menționate în spiritul echității în contextul dispozițiilor articolului 195 din Codul de procedură penală în ansamblul său, reiese necesitatea existenței în cuprinsul legii procesual-penale a termenului pentru care poate fi dispusă fiecare măsură preventivă, indiferent de natura sa privativă sau neprivativă de libertate, fapt pe care legislatorul nu l-a prevăzut în cazul măsurii preventive a obligației de a nu părăsi țara.

57. Curtea menționează că, deși articolul 178 din Codul de procedură penală prevede în mod expres un termen pentru care să poată fi dispusă măsura obligației de a nu părăsi țara, durata maximă a acestei măsuri nu este stabilită.

58. Curtea reține că lipsa prevederii unei durate maxime de aplicare a măsurii preventive sub forma obligației de a nu părăsi țara constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

59. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune

este cea care generează, eo ipso, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

60. În această ordine de idei, Curtea reține critica de neconstituționalitate a articolului 178 din Codul de procedură penală, în partea referitoare la omisiunea de a reglementa o durată maximă rezonabilă pentru care poate fi dispusă măsura preventivă a obligației de a nu părăsi țara.

61. Prin urmare, din interpretarea în spiritul echității a normelor procesual-penale care instituie termene pentru aplicarea altor măsuri preventive se impune necesitatea reglementării în articolul 178 din Codul de procedură penală a termenului maxim pentru care poate fi dispusă măsura preventivă a obligației de a nu părăsi țara.

Hotărârea Curții Constituționale nr. 21/2020

„46. Așa cum prevede prima teză a articolului 54 alin.(2) din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor "prevăzute de lege". Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile (a se vedea HCC nr.16 din 4 iunie 2018, § 44; HCC nr.9 din 8 aprilie 2019, § 40; HCC nr.16 din 9 iunie 2020, § 48, precum și deciziile Curții Europene în cazurile *Luordo v. Italia*, 17 iulie 2003, § 93; *Riener v. Bulgaria*, 23 mai 2006, § 109; *Ignatov v. Bulgaria*, 2 iulie 2009, § 32; *Gochev v. Bulgaria*, 26 noiembrie 2009, § 44; *Khlyustov v. Federația Rusă*, 11 iulie 2013, § 65). Curtea reține că normele "prevăzute de lege" pe care se bazează o ingerință în drepturile fundamentale trebuie să corespundă celor patru criterii ale calității: accesibilitatea, previzibilitatea, claritatea și existența unor garanții adecvate împotriva ingerințelor arbitrare (a se vedea *Kruslin v. Franța*, 24 aprilie 1990, § 30).

47. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție și a Legii nr.173 din 6 iulie 1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, legea publicându-se în Monitorul Oficial. Așadar, Curtea menționează că persoanele au acces la Legea insolvențelor, deoarece aceasta a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

48. La rândul ei, condiția previzibilității legii este îndeplinită atunci când îi permite persoanei – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*GesturJónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda*, 30 octombrie 2018, § 88; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 40).

49. Analiza sistematică a Legii insolvențelor sub aspectul previzibilității permite Curții să constate că în sarcina debitorului insolubil – persoană fizică, precum și a reprezentantului debitorului insolubil – persoană juridică sunt puse o

serie de obligații și atribuții, precum, inter alia ar fi cele stabilite la articolele 83, 88 alin.(3), neîndeplinirea cărora atrage răspunderea juridică sau aplicarea unor măsuri preventive menite să asigure îndeplinirea obligațiilor și a atribuțiilor ce le revin.

50. În acest sens, legislatorul a prevăzut că "după intentarea procedurii de insolvabilitate, instanța de insolvabilitate, din oficiu sau la cererea administratorului/lichidatorului, poate obliga debitorul sau reprezentantul organelor lui de conducere să nu părăsească teritoriul Republicii Moldova fără permisiunea sa expresă în cazul în care există dovezi că acesta ar putea să se ascundă ori să se eschiveze de la participarea la procedură" [articolul 84 alin.(1) din Legea insolvabilității] precum și că, în caz de eschivare a debitorului de la îndeplinirea obligațiilor prevăzute de lege, instanța de insolvabilitate, la cererea administratorului, a adunării creditorilor sau a comitetului creditorilor ori din oficiu, poate interzice debitorului "să părăsească localitatea de reședință fără permisiunea sa expresă" [articolul 84 alin.(2) din Legea insolvabilității]. Prin urmare, în situația în care nu-și îndeplinește obligațiile și/sau atribuțiile prevăzute de lege, instanța poate să interzică debitorului persoană fizică sau reprezentantului debitorului persoană juridică să părăsească teritoriul țării sau al localității de reședință. O asemenea interdicție se aplică față de persoana identificată conform articolului 88 alin.(5) din Legea insolvabilității și reprezintă o măsură excepțională instituită pentru asigurarea derulării cu celeritate a procedurii de insolvabilitate.

51. Curtea Europeană a stabilit în jurisprudența sa că pentru ca norma legală să îndeplinească criteriul previzibilității, ea trebuie să stabilească pentru viitor, cu suficientă precizie, condițiile în care pot fi aplicate măsurile, permițându-le persoanelor vizate – la necesitate, prin indicii corespunzători – să-și conformeze conduita (a se vedea *Battista v. Italia*, 2 decembrie 2014, §38; *De Tommaso v. Italia*, 23 februarie 2017, § 106-107).

52. Examinând prevederea contestată din acest punct de vedere, Curtea reține că legislatorul a stabilit că interdicția de nepărăsire a teritoriului țării sau, după caz, a localității de reședință este valabilă pentru "întregul proces de insolvabilitate dacă instanța de insolvabilitate nu stabilește altfel" [articolul 84 alin.(3) din Legea insolvabilității]. Curtea constată că norma citată supra nu stabilește limite temporale pentru care este valabilă interdicția de a nu părăsi țara sau localitatea de reședință, iar procesele de insolvabilitate, în funcție de tipul de procedură aplicat (restructurare, faliment etc.), de numărul de creditori, de valoarea masei debitoare etc., ar putea avea o complexitate mai mare sau mai mică și, respectiv, o durată diferită. Norma respectivă nu prevede niciun fel de criterii sau condiții care ar permite instanței să determine, iar persoanei să cunoască perioada de timp pentru care a fost aplicată interdicția. Spre exemplu, în cazul în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate supusă controlului, interdicția de nepărăsire a teritoriului țării se menține pe parcursul a mai mult de șase ani, adică o perioadă mult mai mare decât prevede măsura penală de nepărăsire a teritoriului țării sau a localității de reședință.

53. În acest sens, într-o cauză referitoare la o pretinsă limitare a libertății de circulație, Curtea Europeană a analizat o lege națională, care le lăsa instanțelor o marjă discreționară largă, fără a indica cu suficientă claritate sfera de aplicare a acestei marje și modul de exercitare a acesteia. În acea situație, impunerea de măsuri preventive persoanei nu era suficient de previzibilă și nu era însoțită de garanții adecvate împotriva diferitelor abuzuri posibile (*De Tommaso v. Italia*, 23 februarie 2017, § 124).

54. Astfel, Curtea constată că articolul 84 alin.(3) din Legea insolvențabilității nu oferă persoanelor vizate suficientă previzibilitate și suficiente garanții împotriva ingerințelor arbitrare, așa cum o impune articolul 23 alin.(2) din Constituție.

55. Curtea reține că lipsa reglementării privind durata maximă a obligației de nepărăsire a teritoriului țării și, respectiv, a localității de reședință constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

56. În acest sens, Curtea menționează Hotărârea nr.19 din 3 iulie 2018 prin care a declarat neconstituțional articolul 178 din Codul de procedură penală din cauza omisiunii legislatorului de a reglementa durata maximă pentru care poate fi dispusă obligația de a nu părăsi țara. În Hotărârea menționată Curtea a stabilit că, deși articolul 178 din Codul de procedură penală prevede în mod expres un termen pentru care să poată fi dispusă măsura obligației de a nu părăsi țara, durata maximă a acestei măsuri nu este stabilită. Curtea a reținut că lipsa prevederii unei durate maxime de aplicare a măsurii preventive sub forma obligației de a nu părăsi țara constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

57. În acest context, Curtea subliniază că, confruntată cu o omisiune legislativă și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate stabili doar neconstituționalitatea normei contestate, dar urmează să vină cu o soluție provizorie. Curtea observă că articolul 64 din Codul de executare stabilește că "interdicția de a părăsi țara în cel mult 6 luni se aplică de către judecător, la demersul executorului judecătoresc, doar atunci când prezența debitorului este necesară pentru executarea eficientă a documentului executoriu și doar după luarea măsurilor de asigurare a executării documentului executoriu, cu obligarea executorului judecătoresc de a efectua periodic un control privind necesitatea menținerii acestei interdicții". Dacă este necesară menținerea interdicției pe un termen mai mare, aceasta poate fi aplicată în mod repetat în urma unui demers motivat al executorului judecătoresc, dar nu mai mult de trei ori în cadrul aceleiași proceduri de executare. Ca și în cazul insolvențabilității, procedura de executare are sarcina de a contribui la realizarea drepturilor creditorilor. Prin urmare, Curtea consideră că până la modificarea articolului 84 din Legea insolvențabilității de către legislator și în vederea instituirii unei practici conforme cu Constituția, instanțele de insolvențabilitate la adoptarea măsurilor de nepărăsire a teritoriului țării sau a localității de reședință vor aplica, în mod corespunzător, termenele stabilite de articolul 64 din Codul de executare."

F. Cerințele autorului sesizării

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1) al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova următoarele:

- Primirea și acceptarea spre examinare a prezentei excepții de neconstituționalitate.
- Verificarea constituționalității art.27 alin.(3) al Legii nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat, în măsura în care nu este reglementată perioada minimă și maximă privind încetarea acestui drept și/sau perioada după care poate fi solicitată o nouă verificare pentru acordarea dreptului la secret de stat.

G. Lista documentelor relevante.

- 1) *Răspunsul SIS nr. 20-M-570/23 din 03.08.2023;*
- 2) *Ordinul directorului SIS al RM nr. 334-ps din 28.03.2022;*
- 3) *Ordinul directorului SIS al RM nr. 466-ps din 29.04.2022;*
- 4) *Dezacordul expus în scris privind propunerea de detașare din 13.05.2022;*
- 5) *Ordinul directorului SIS al RM nr. 516-ps din 13.05.2022;*
- 6) *Ordinul directorului SIS al RM nr. 863-ps din 28.07.2022;*
- 7) *Răspunsul SIS nr. 12/912 din 15.07.2022;*
- 8) *Răspunsul SIS nr. 20-M-556/22 și 20-M-559/22 din 15.08.2022;*
- 9) *Răspunsul SIS nr. 20-M-672/22, 20-M-647/22 și 20-M-616/22 din 14.09.2022;*
- 10) *Informarea PA nr. 14517 din 22.09.2022;*

H. Declarația și semnătura autorului sesizării.

Declar pe propria onoare că informațiile ce figurează în prezenta sesizare sunt exacte.

Mițulescu Sergiu

ÎNCHEIERE

03 iunie 2024

mun. Chișinău

Judecătorul Judecătoriai Chișinău, sediul Rîșcani, Violeta Chisilița, studiind problema ridicării excepției de neconstituționalitate, formulată în cauza de contencios administrativ la acțiunea lui Sergiu Mițelescu împotriva Serviciului de Informații și Securitate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, restabilirea în funcție și achitarea plăților salariale,

c o n s t a ț ă

La 05 august 2022, Sergiu Mițelescu s-a adresat cu o acțiune împotriva Serviciului de Informații și Securitate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, restabilirea în funcție și achitarea plăților salariale, prin care a solicitat:

- anularea Ordinului nr. 863-p/s din 28.07.2022 privind rechemarea ofițerului SIS de la ANSA și încetarea dreptului de acces la secretul de stat în privința lui Mițelescu Sergiu în temeiul art. 25 alin.(1) lit. k) și art. 27 alin.(3) lit. a) și c) Legea nr. 245 din 27.11.2007 cu privire la secretul de stat
- anularea Ordinului nr. 866-p/s din 28.07.2022 privind eliberarea din serviciu a ofițerului SIS, Mițelescu Sergiu în temeiul art. 36 alin.(1) lit. k), n) Legea nr. 170 privind statutul ofițerului de securitate și informații și art. 27 alin.(3) lit. c) Legea nr. 245 din 27.11.2007 cu privire la secretul de stat, ca fiind emise contrar legii,
- să fie emis actul administrativ individual, prin care Mițelescu Sergiu să, fie restabilit în funcția deținută anterior emiterii Ordinului nr. 866-p/s din 28.07.2022,
- să fie emis actul administrativ individual, privind calcularea și achitarea plăților salariale care se cuvin locotenentului colonel Mițelescu Sergiu pentru perioada de la încetarea raportului de serviciu și până la restabilirea în funcție,
- încasarea prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei.

La 27 mai 2024, Sergiu Mițelescu, a formulat cererea privind sesizarea Curții Constituționale, solicitând verificarea constituționalității prevederilor art. 27 alin. (3) al Legii nr. 245 din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat.

La 28 mai 2024, Sergiu Mițelescu, a formulat cererea privind sesizarea Curții Constituționale, solicitând verificarea constituționalității prevederilor art. 27 alin. (3) și (5) al Legii nr. 245 din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat.

Pârâtul, Serviciul de informații și Securitate, a indicat asupra faptului că nu constată motive pentru admiterea cererii de înaintarea sesizării Curții Constituționale, normele vizate nefiind incidente speței.

Examinând cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, instanța de judecată concluzionează, că cererea este întemeiată și urmează a fi admisă din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) CPC, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei

cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

Alin. (2) și (3) din același articol statuează că, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amină pledoariile.

Verificând exigențele impuse prin prevederile art. 12¹ CPC și hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, instanța constată că acestea sunt întrunite.

Instanța de judecată reține că, deși anterior, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 38 din 14.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 245-XVI din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat, Legea nr. 320 din 27 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului și din Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităților publice și al altor persoane juridice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1176 din 22 decembrie 2010 (refuzul de a acorda dreptul de acces la secretul de stat), Curtea s-a expus în privința Constituționalității art. 27 alin. (5) al Legii nr. 245 din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat, totuși, în sesizarea depusă, Sergiu Mițulescu invocă alte aspecte, care anterior nu au fost obiect al examinării.

Astfel, instanța constată că, cererea a fost depusă de reclamantul Sergiu Mițulescu, obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Din considerentele menționate, în conformitate cu art. 195, 230 Cod administrativ art. 269-270, art. art. 12¹ CPC, judecătorul

d i s p u n e

Se admite cererea formulată de Sergiu Mițulescu, de ridicare a excepției de neconstituționalitate, formulată în cauza de contencios administrativ la acțiunea lui Sergiu Mițulescu împotriva Serviciului de Informații și Securitate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, restabilirea în funcție și achitarea plăților salariale.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a art. 27 alin. (3) și (5) al Legii nr. 245 din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat

Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate formulată de Sergiu Mițulescu, se remite Curții Constituționale pentru examinare.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac decât o dată cu fondul cauzei.

Judecător

/semnătura/

Violeta Chisilița

Copia corespunde originalului
Judecător, Violeta Chisilița